

QO'QON DAVLAT
PEDAGOGIKA INSTITUTI
ILMIY XABARLARI
(2025-yil 2-son)

PEDAGOGIKA
PEDAGOGY

TA'LIM TIZIMIDA OILAVIY SHIFOKOR MUTAXASSISLARINI MASOFADAN O'QITISHNING PEDAGOGIK QO'LLAB QUVVATLASHNING MAZMUNI

Voxidov Dilshod Alikulovich

Samarqand davlat tibbiyot universiteti assistenti

Ibragimov A'lamjon Amrilloevich

*Samarqand viloyati pedagoglarni yangi metodikalarga o'rgatish milliy markazi
direktori, pedagogika fanlari doktori, dosent*

Voxidov Alikul Melitoshevich

Samarqand davlat tibbiyot universiteti, iqtisod fanlar nomzodi, katta o'qituvchi

Аннотация: ushbu maqolada diplomdan keyingi malaka oshirish fakulteti amaliyotini o'rganish malaka oshirish kursda oilaviy shifokor mutaxassislarning masofaviy ta'limini pedagogik qo'llab-quvvatlashni tashkil etish zarurligini taqozo etadi.

Калит so'zlar: o'quv jarayoniga pedagogik qo'llab-quvvatlash modelini joriy etish natijasida diplomdan keyingi malaka oshirish kursi fakultetida o'qitishning ijobiy vektorini ta'minlaydigan huquqiy shartlar, resurs, dasturiy-uslubiy, nazorat-baholash, loyihalash, uzluksizlik, ketma-ketlik, pedagogik modellashtirish, shaxsiyat, sifat, harakatchanlik ehtiyojlarini hisobga olish tamoyillariga asoslanadi.

Аннотация: в данной статье предполагает изучение практики факультета последипломного профессионального образования необходимость организации педагогического сопровождения дистанционного обучения специалистов семейного врача на курсе повышения квалификации.

Ключевые слова: курс последипломного повышения квалификации в результате внедрения модели педагогического сопровождения в учебный процесс базируется на принципах учета потребностей личности, качества, мобильности, ресурсных, программно-методических, контрольно-оценочных, проектных, преемственности, педагогического моделирования, правовых условиях, обеспечивающих позитивный вектор обучения на факультете.

Annotation: the article suggests studying the practice of the Faculty of postgraduate professional education and the need to organize pedagogical support for distance learning of family doctor specialists on a refresher course.

Keywords: the postgraduate professional development course as a result of the introduction of the pedagogical support model into the educational process is based on the principles of taking into account the needs of the individual, quality, mobility, resource, programmatic, methodological, control and evaluation, design, continuity, pedagogical

modeling, legal conditions that ensure a positive learning vector at the faculty.

Adabiyotlar tahlili va metodologiya. Barcha tadqiqotchilar pedagogik yordamni insonparvarlik va shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvlar doirasida ko‘rib chiqadilar. Biroq, so‘nggi yillarda ta‘limda kompetensiyaga asoslangan yondashuvni amalga oshirish nuqtai nazaridan pedagogik yordam ko‘rib chiqiladigan tadqiqotlar paydo bo‘ldi (A.O.Kosheleva, O.I.Shevchenko va boshqalar). Shuningdek, fan, madaniyat va jamiyat hayotining turli sohalarida kasbiy faoliyatni qo‘llab-quvvatlash muammosi bo‘yicha ko‘plab tadqiqotlar paydo bo‘ldi.

Masalan, tadqiqotchi E.N. Belous (2014) - tibbiyot xodimlarining kasbiy faoliyatini qo‘llab-quvvatlash bag‘ishlangan.

O‘zbekistonda zamonaviy ilmiy izlanishlar kasbiy shakllanish va kasbiy kompetentsiyani rivojlantirish jarayoniga alohida e‘tibor berdi.

Shu sababli, bizning fikrimizcha, pedagogik yordam muammosining rivojlanishi bevosita ta‘lim jarayoni bilan bog‘liq.

Bizning tadqiqotimiz uchun bu diplomdan keyingi malaka oshirish fakultetida uzluksiz ta‘lim kursi uchun o‘quv jarayonidir.

Ma‘lumki, pedagogik va boshqa turdagi qo‘llab-quvvatlashning mohiyati va mazmunini ochib berish uchun o‘qituvchi olimlar “qo‘llab-quvvatlash”, “yordam”, “ta‘minlash”, kabi tushunchalarga murojaat qilishadi (E. N. Borisenko, E. I. Vinter, E. G. Skibitskiy va boshqalar). Biroq, psixologik va pedagogik manbalarni tahlil qilish shuni ko‘rsatdiki, aksariyat mualliflar pedagogik yordamning umumlashtirilgan ta‘rifini bermaydilar. Bizning tadqiqotimizda biz malaka oshirishda mutaxassislarning malakasini oshirish sharoitida pedagogik yordamni ko‘rib chiqamiz, bunda kurslarning ta‘lim dasturining aksariyati tinlovchilarga mustaqil ta‘lim olish uchun beriladi. Shuning uchun malaka oshirish kurslari tinglovchilarini pedagogik qo‘llab-quvvatlashni tavsiflashda biz E.G.Skibitskiy tomonidan belgilangan pedagogik yordam turlariga tayanamiz (yo‘l-yo‘riq, yordam va murabbiylik). U yoki bu turdan (yo‘l-yo‘riq yoki yordam) foydalanishni tanlash, tinglovchilarning virtual portaldan foydalanishga tayyorlik darajasi oshishi bilan rahbariyat tomonidan malaka oshirish kursi yordamga o‘tishi kerakligi bilan bog‘liq, o‘qituvchi repetitor roliga o‘tishi kerak.

Mahalliy pedagogikada pedagogik qo‘llab-quvvatlash muammosi birinchi bo‘lib O.S.Gazman tomonidan ishlab chiqilgan bo‘lib, u pedagogik yordamni o‘qituvchining ta‘limda ijobiy natijalarga erishish uchun muammolarni hal qilishga qaratilgan faoliyati deb hisoblaydi. Pedagogik yordam tushunchasi, bizningcha, ancha kengroqdir. Buni E.A.Aleksandrovaning tadqiqotlari tasdiqlaydi, uning fikricha, pedagogik yordam o‘qituvchining o‘quv jarayoniga aralashuvi darajasining pasayishi bilan emas, balki tinglovchining o‘z ta‘lim va shaxsiy muammolarini hal qilish qobiliyati bilan tavsiflanadi [1,2,3,13]. Mashhur mahalliy o‘qituvchi V.A.Slastenin o‘z asarlarida pedagogik yordamni amalga oshirishda o‘qituvchining haqiqiy pedagogik faoliyati usullarini batafsil ochib beradi[58]. Shunday qilib, pedagogik yordam

fenomenini, bizning fikrimizcha, malaka oshirish fakultetida tinglovchilar uchun tashkil etilgan malaka oshirish kurslarining bir qismi sifatida o‘rganiladigan ko‘p qirrali hodisa sifatida tushunish mumkin.

Malaka oshirish kursini pedagogik qo‘llab-quvvatlash - bu masofaviy ta‘lim sharoitida tinglovchilarning maksimal mustaqilligini rag‘batlantirish, qiziqish bilan kuzatish, maslahat berish, shaxsiy ishtirok etish jarayoni, shuningdek, pedagogik jarayonning rivojlanishiga samarali ta‘sir ko‘rsatadigan chora-tadbirlar tizimi. Oilaviy shifokor mutaxassislarni sifatli tayyorlash bo‘yicha belgilangan maqsadlarga erishish. Bu malaka oshirish kurslari tinglovchilarining mustaqil bilish faoliyati xarakteriga maqsadli, har tomonlama va uzluksiz ta‘sir ko‘rsatish va ularning kasbiy bilimlarini mustaqil o‘zlashtirish va ichki faolligini kuchaytirish uchun eng qulay shart-sharoitlarni yaratish bo‘yicha chora-tadbirlar majmuini individual qobiliyatlarni rivojlantirishni amalga oshirish sifatida belgilanishi mumkin. Buni E.N.Borisenkoning tadqiqotlari tasdiqlaydi, u pedagogik yordamni tinglovchining ijtimoiy va kasbiy kompetentsiyasini muvaffaqiyatli shakllantirishga yordam beradigan shart-sharoitlarni yaratishga qaratilgan o‘qituvchi faoliyatining alohida turi deb hisoblaydi. Biz uning fikriga qo‘shilamizki, pedagogik yordam didaktik tamoyillarga asoslanadi va tarbiyaviy, rivojlantiruvchi va ijtimoiylashtiruvchi funktsiyalarni bajaradi.

Tadqiqotchilar M.I.Gubanova va N.V.Savitskaya pedagogik yordamni tinglovchilar bilan o‘zaro munosabatlarga, ularning kasbiy va ijtimoiy moslashuviga yo‘naltirilgan o‘qituvchi faoliyatining alohida sohasi sifatida tushunadilar. Ularning ta‘kidlashicha, pedagogik qo‘llab-quvvatlash jarayonida tinglovchining shaxsiyati uning mehnat sohasiga va uni amalga oshirish usuliga bo‘lgan munosabatini shakllantiradi.

Shu bilan birga, pedagogik yordamning mohiyati shaxsning har tomonlama rivojlanishi va uning jamiyatda o‘zini o‘zi anglash huquqini amalga oshirishda yotadi, degan fikr mavjud [1].

Binobarin, ta‘limdagi pedagogik yordam bir qator mutaxassislarning ilmiy va amaliy faoliyati sohasidir. Insonparvarlik va shaxsga yo‘naltirilgan ta‘lim g‘oyalarini hayotga tatbiq etish orqali pedagogik qo‘llab-quvvatlash ta‘lim tizimining zarur tarkibiy qismiga aylanadi, bu esa malaka oshirish fakultetida mutaxassislarni sifatli tayyorlash uchun sharoit yaratish imkonini beradi. Shu bilan birga, tadqiqot muallifining fikricha, hamrohlik qilayotgan shaxs manfaatlari ustuvorligini, sinergetik va kompetensiyaga asoslangan yondashuvlar asosida malaka oshirish kurslarida hamrohlik qilishning ko‘p tarmoqli xususiyatini hurmat qilish zarur. Shubhasiz, pedagogik qo‘llab-quvvatlash o‘quv jarayonini ilmiy va uslubiy jihatdan ta‘minlashni o‘z ichiga oladi.

Shubhasiz, pedagogik qo‘llab-quvvatlash o‘quv jarayonini ilmiy va uslubiy jihatdan ta‘minlashni o‘z ichiga oladi.

Masofaviy ta‘lim texnologiyalaridan foydalangan holda oilaviy shifokor mutaxassislarni tayyorlashni amalga oshirishda o‘qitishning asosiy shakli tinglovchining mustaqil ishi bo‘lganligi sababli, tinglovchi kursni muvaffaqiyatli yakunlash uchun barcha kerakli

materiallarni olishi kerak [14].

Bunday tinglovchilar uchun materiallar ro‘yxati quyidagicha:

tashkiliy-uslubiy ko‘rsatmalar;

o‘quv materiallari;

o‘quv materialining o‘zlashtirilishini nazorat qilish uchun zarur bo‘lgan dasturlar va materiallar.

Tashkiliy-uslubiy ko‘rsatmalarga quyidagilarni kiritish tavsiya etiladi:

malaka oshirishning maqsadi, o‘quv muddatlari, mashg‘ulotlar tartibi (kurs bo‘limlari va mavzulari nomlari, ularni o‘rganishga ajratilgan soatlar soni, shuningdek nazorat shakllari ko‘rsatilgan holda) ko‘rsatilgan o‘quv-tematik rejasi;

malaka oshirish bo‘yicha o‘quv dasturi (mavzular bo‘yicha bo‘limlar va ularning qisqacha mazmuni bevosita tavsiflanadi);

dastur bo‘yicha o‘qitish texnologiyasi (qo‘shimcha kasbiy dastur uchun maxsus ishlab chiqilgan).

Kursni o‘rganishda moddiy ta‘minotning didaktik majmuasi (elektron shaklda) va kerakli adabiyotlar ro‘yxati, qoida tariqasida, o‘quv materiallarida aks ettiriladi [4,20,6,7].

O‘qituvchi tomonidan o‘z-o‘zini nazorat qilish uchun mavzular bo‘yicha tayyorlangan savollar, o‘quvchilarning o‘quv materialini o‘zlashtirishini tekshirish uchun zarur dasturiy ta‘minot nazorat uchun dasturlar va materiallarda aks ettirilgan.

Elektron ta‘lim va masofaviy ta‘lim texnologiyalarini keng joriy etish, shuningdek, universitet ta‘limida o‘qituvchilar tomonidan faol foydalaniladigan talabalarga yo‘naltirilgan texnologiyalar tomonidan yordam berishi kerak. Kurs dasturlarini yuqori darajada o‘zlashtirishni ta‘minlovchi muhim shartlardan biri bu shaxsning kasbiy mas’uliyatidir [8,9,10].

Bugungi kunda o‘zbek ta‘limida an’anaviy va innovatsion modellar mavjud, ammo ta‘lim paradigmasi asta-sekin innovatsion o‘qitishga o‘zgarmoqda, shuning uchun o‘qitishda axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish zamonaviy ta‘lim tizimini rivojlantirishning asosiy omilidir.

Infokommunikatsiya texnologiyalari masofaviy ta‘limdan foydalanishda o‘quv jarayonini boshqarishning moslashuvchanligi va harakatchanligi tufayli muayyan fanni o‘rganishda tinglovchilarning o‘quv materialini o‘zlashtirishini nazorat qilish va o‘z-o‘zini nazorat qilish tizimining samaradorligini oshirishga imkon beradi [11,12]. Shu bilan birga, bunday texnologiyalar o‘z-o‘zini nazorat qilishni ham ta‘minlaydi, bu o‘quvchilarning xato va kamchiliklarni mustaqil ravishda topish qobiliyatini rivojlantirishni va bilimdagi aniqlangan kamchiliklarni bartaraf etish yo‘llarini belgilab beradi.

Shunday qilib, zamonaviy axborot texnologiyalari va o‘qitishning innovatsion vositalarini qo‘llash sohasidagi ustuvor yo‘nalishlarning o‘zgarishi malaka oshirish fakultetida o‘z malakasini oshiruvchi mutaxassislarni tayyorlashda elektron ta‘lim va masofaviy ta‘lim texnologiyalarini joriy etish yo‘llarini belgilab berdi. Pedagogik qo‘llab-quvvatlash, malaka oshirish tizimida oilaviy shifokor mutaxassislarni masofaviy o‘qitish mazmuni tinglovchilarni

malaka oshirish kurslarida tayyorlashni ta'minlash uchun ta'lim dasturlarini joriy etishdan iborat. Mutaxassislarning masofaviy ta'limini pedagogik qo'llab-quvvatlash mazmunini qurish har bir bosqichda jamiyat va iqtisodiyotning kelajakdagi ehtiyojlari va muayyan bo'lim bilan bog'lanishi kerak. Optimal natijalarga erishish uchun masofaviy ta'limni tarkibiy va funktsional qo'llab-quvvatlash mazmunini bir necha yo'nalishlarga bo'lish kerak.

Pedagogik adabiyotlarni tahlil qilish va olib borilgan eksperimental ishlar dissertatsiya muallifiga pedagogik yordamning quyidagi yo'nalishlarini ajratib ko'rsatish imkonini berdi: oilaviy shifokorlar uchun masofaviy ta'limda malakasini oshirish.

Nazariya sohasida:

oilaviy shifokor mutaxassislarning malakali faoliyati uchun zarur bo'lgan nazariy va amaliy bilimlarni olish;

tegishli fanlar bo'yicha asosiy bilimlarga tayanish;

o'quv jarayonida axborot portalidan foydalanish bo'yicha tinglovchi tomonidan zarur harakatlarni aniq tushunishi.

Kasbiy (tibbiy etika) madaniyat sohasida:

malaka oshirish kursi o'qituvchisi bo'lgan kafedra xodimining zamonaviy rivojlanish sharoitida kasbiy faoliyatga ijobiy yo'nalishni shakllantirish;

"korporativ fikr" va huquqiy kasbiy madaniyatni shakllantirish;

oilaviy shifokor sohasidagi faoliyat uchun zarur bo'lgan shaxsiy va kasbiy fazilatlarni muvofiqiyatli rivojlantirish;

oilaviy shifokor sohasida o'zining professional o'sishi uchun traektoriyani qurish.

Amaliyot sohasida:

malaka oshirish kurslari doirasida tinglovchilar tomonidan o'rganilayotgan fanlar bo'yicha olingan bilimlarni amaliy o'zlashtirish;

nazariy bosqichda shakllangan tushunchalarni moslashtirish, ularni o'quvchilarning shifokorlik faoliyati shartlariga "bog'lash".

Axborot texnologiyalaridan foydalangan holda o'rganiladigan fanlarning mazmunini o'zlashtirish sohasida:

mavjud ta'lim dasturlarining o'zaro bog'liqligi, ularning uzluksizligi, turli kanallar orqali olingan bilimlarni birlashtirish imkoniyatini ta'minlash;

axborot texnologiyalarini qo'llash orqali ekologik bilimlar sohasiga maksimal darajada "sho'ng'ish" ga yordam beradigan moslashuvchan o'qitish shakllari tizimini yaratish.

Malaka oshirish kurslarini uslubiy va me'yoriy ta'minlash xodimlarni diplomdan keyingi malaka oshirish fakultetidagi kurslarga yuboradigan bo'limlarning manfaatlari bilan bog'liq holda amalga oshirilishi kerak.

Ko'rinib turibdiki, oliy o'quv yurtlarida o'qitish va axborot texnologiyalarida innovatsion usullardan foydalanishga asoslangan malaka oshirishning uslubiy va axborot bilan ta'minlangan tizimi zarur bo'lib, uning mavjudligi, eng avvalo, oliy ta'lim muassasalarining malakasini oshirish qobiliyati bilan belgilanadi. Oilaviy shifokor bo'yicha mutaxassislarni tayyorlash.

Oilaviy shifokorning malakasini oshirishda masofaviy ta’limni pedagogik qo‘llab-quvvatlash malaka oshirish kurslari doirasida o‘quv jarayoni monitoringini tashkil etishni, shuningdek, pedagogik faoliyat modelini amalga oshirish uchun huquqiy, resurs va pedagogik shart-sharoitlarni samarali amalga oshirishni talab qiladi. Sifat, harakatchanlik va ishonchlik talablariga javob beradigan masofaviy ta’limni qo‘llab-quvvatlash.

Qo‘shimcha malakalarni egallash uchun oilaviy shifokor mutaxassislarning masofaviy ta’limini pedagogik qo‘llab-quvvatlash mazmunini ishlab chiqishda professor-o‘qituvchilarning e’tiborini tinglovchilarning mobil kompetensiyalarini rivojlantirishga, ularning kasbiy yo‘lining barcha bosqichlarida kasbiy rolini tushunishga, shuningdek, imkoniyatlarga qaratish maqsadga muvofiqdir. Umuman olganda, oilaviy shifokor tinglovchilarni o‘qitishni pedagogik qo‘llab-quvvatlashni ularning malakasini oshirish potentsial qobiliyatini, harakatchanligini, kasbiy yangiliklarni izlashda faol pozitsiyasini va qarorlar qabul qilishda konstruktivlikni rivojlantirishga yo‘naltirish kerak.

Ushbu tadqiqot doirasida olib borilgan nazariy qidiruv va eksperimental ishlar bizga quyidagilarni ta’kidlash imkonini beradi:

Oliy o‘quv yurtida zamonaviy talablarga javob beradigan barqaror malaka oshirish tizimini yaratish mamlakatimizni ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning bugungi holati va muayyan bo‘limda kadrlar tayyorlash sohasidagi o‘zgarishlar bilan belgilanadigan ustuvor yo‘nalishlardan biridir.

Turli tibbiyot yo‘nalishlar xodimlarining malakasini oshirishning samarali tizimiga qiziqish tendentsiyasi mavjud.

Bularning barchasi malaka oshirish kurslarida tahsil olayotgan oilaviy shifokor mutaxassislarning masofaviy ta’limini pedagogik qo‘llab-quvvatlash modelini ishlab chiqish zarurligini oldindan belgilab beradi.

Xulosa. Pedagogik qo‘llab-quvvatlashni ushbu tadqiqotda tahlil, maslahat, kuzatishni ma’lum bir ketma-ketlikda amalga oshiriladigan, qat’iy tanlangan tarkib bilan to‘ldirilgan va tinglovchilarga moslashuvchan va samarali o‘qitish imkonini beradigan didaktik vositalarning yagona samarali tizimiga birlashtirgan texnologiya sifatida ko‘rib chiqish mumkin.

Diplomdan keyingi malaka oshirish fakultetida. Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, pedagogik qo‘llab-quvvatlash yo‘nalishi, mavzusi va ob’ekti bilan farq qiladigan turlari va shakllariga ega. Shu bilan birga, malaka oshirish kursini tashkil etish amaliyoti shuni ko‘rsatadiki, ta’lim dasturlari mutaxassislari tomonidan tanlovning xilma-xilligi va erkinligi ba’zan pedagogik qo‘llab-quvvatlash tizimini amalga oshirishda muhim o‘zgarishlar kiritadi. Shuning uchun biz pedagogik qo‘llab-quvvatlashni samarali amalga oshirish uchun tinglovchilarning motivatsiyasi va mijozlarning (korxonalar, xizmatlar, tashkilotlar va boshqalar) qiziqishini hisobga olish kerak deb hisoblaymiz.

Shubhasiz, pedagogik qo‘llab-quvvatlash sharoitida malaka oshirish kursi qo‘shimcha tadqiqotlarni talab qiladi, ayniqsa zamonaviy oliy kasb-hunar ta’limi tizimidagi an’anaviy o‘quv uslubiy metodikada hali ham kam taqdim etilganligi sababli, g‘arbiy Evropa ta’lim tizimining

namunasi sifatida qabul qilingan o‘quv uslubiy metodikada bizning fikrimizcha, hali ham etarli darajada rasmiylashtirilmagan.

O‘quv jarayoniga pedagogik qo‘llab-quvvatlash modelini joriy etish natijasida diplomdan keyingi malaka oshirish kursi fakultetida o‘qitishning ijobiy vektorini ta’minlaydigan huquqiy shartlar, resurs, dasturiy-uslubiy va nazorat-baholash ekanligi tasdiqlandi. Bir qator shart-sharoitlardan foydalangan holda, oilaviy shifokor mutaxassislarni masofaviy o‘qitish uchun pedagogik qo‘llab-quvvatlashni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun haqiqiy imkoniyatlar yaratiladi, axborot texnologiyalari bilan o‘zlashtirish davrida. Kurs dasturini o‘rganayotganda tinglovchilar tomonidan axborot texnologiyalarini o‘zlashtirishning yuqori darajasi amalda shaxsning kasbiy sohadagi vakolatli va ijtimoiy asoslangan qarorlar va mas’uliyatli harakatlarga tayyorligida namoyon bo‘ladi. Diplomdan keyingi fakultetda malaka oshirish kurslari tinglovchilarini pedagogik qo‘llab-quvvatlash nazariy va ilmiy-amaliy vazifalar to‘plamini hal qilish bilan bog‘liq.

ADABIYOTLAR:

1. Губанова, М. И. Организационно-управленческое консультирование руководителей ОУ / М. И. Губанова // Педагогика, 2002. – № 9, – С. 60
2. Дейч, Э. В. Педагогическое сопровождение нелинейного образовательного процесса в высшем профессиональном образовании [Текст] / Э. В. Дейч // Социально-гуманитарные знания. № 11, 2013. – № 4. – С. 334–340.
4. Краснослободцев, А. В. Педагогическое сопровождение электронного обучения в вузе / А. В. Краснослободцев // Научные труды факультета ДПО и ПК. Вып. 12 / Под научной ред. Т. В. Бурковской. – Орёл: Издательство ОГУ, ООО "Горизонт", 2015. – С. 48–51.
5. Гильмиярова, С. Г. Технология проектирования и оценки учебных программ [Текст] / С. Г. Гильмиярова // Педагогические технологии, 2007. – № 2. – С. 80–85.
6. Зайченко, Т. П. Инвариантная организационно-дидактическая система дистанционного обучения / Т. П. Зайченко // монография. – СПб.: Астерион, 2004. – С. 188.
7. Кошелева, А. О. Педагогическая инноватика как условие подготовки личностно-зрелого специалиста в высшей школе [Текст] / А. О. Кошелева // Вестник Костромского государственного университета им. Н. А. Некрасова. – № 3. – Кострома : Изд-во КГУ, 2009. – С. 31–34.
8. Кошелева, А. О. Формирование "личностного профиля" будущего военного специалиста в условиях модернизации образования [Текст] / А. О. Кошелева, Д. В. Шепетько // Образование и общество, 2009. – № 2. – С. 7–10.
9. Кошелева, А. О. Современные научные подходы к проблеме становления профессиональной ответственности личности в условиях обучения в высшей школе [Текст] / А. О. Кошелева, Л. В. Пекин, Д. В. Шепетько // Научный психолого-педагогический журнал. – Казань: Институт педагогики психологии профессионального

образования, 2009. – № 5. – С. 19–26.

10. Кошелева, А. О. Становление личности в инновационных условиях высшего профессионального образования: монография / А. О. Кошелева, В.П. Кузовлев,–Елец: ЕГУ им. И.А. Бунина, 2009. –С.102.ISBN 978-5-94809- 376-5.

11. Шевелев, Н. А. Организация образовательной среды вуза на основе системы дистанционного обучения / Н. А. Шевелев, Г. А. Кузнецова // Высшее образование в России. № 7, 2011. – С. 88–93.

12. Шипулина, Ж. С. Непрерывное повышение квалификации педагогов на основе технологий дистанционного обучения // Гуманитарные и социально-экономические науки. № 4, 2006. – С. 247.

13. Voxidob D.A., Ibragimov A.A., Voxidov A.M. Oilaviy shifokor mutaxassislarning malakasini oshirish tizimida samarali masofadan o‘qitishning pedagogik shartlari. Kasb-hunar ta’limi Ilmiy-uslubiy, amaliy, ma’rifiy jurnal, 2024-yil, 8-son.Toshkent. 85-89 bet.

14. Voxidob D.A., Ibragimov A.A., Voxidov A.M. Ta’lim jarayonida oilaviy shifokor mutaxassislarni masofadan o‘qitishni pedagogik qo‘llab-quvvatlashning nazariy asoslari. Kasb-hunar ta’limi Ilmiy-uslubiy, amaliy, ma’rifiy jurnal, 2024-yil, 12-son.Toshkent. 118-124 bet.